

Яськова Наталя Василівна
молодший науковий співробітник
відділу відкритих освітньо-наукових інформаційних систем
Інституту інформаційних технологій
і засобів навчання НАПН України, м. Київ

РОЗВИТОК ІНФОРМАЦІЙНО-ДОСЛІДНИЦЬКОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ НАУКОВИХ І НАУКОВО-ПЕДАГОГІЧНИХ ПРАЦІВНИКІВ ЗАСОБАМИ МЕРЕЖІ FACEBOOK

Нині, електронні соціальні мережі (далі – ЕСМ) є невід’ємною складовою комунікації серед населення всього світу. Доступність різних пристроїв (комп’ютера, планшета, ноутбука, мобільного телефону) з підключенням до мережі Інтернет – усе це зумовлює привабливість електронних соціальних мереж для використання у наукових установах, закладах вищої та післядипломної освіти. Тому, нині, для наукових і науково-педагогічних працівників важливим завданням є набуття знань, вмінь та навичок щодо роботи з ЕСМ.. Володіння науковцями інформаційно-дослідницькою компетентністю є необхідною умовою успішної професійної діяльності в галузі освіти.

Проаналізувавши, вітчизняні та зарубіжні наукові джерела, педагогічну, психологічну та допоміжну літературу [1,2,3,4,5,7,6,9,8,10] визначено, що більшість науковців наголошують на таких властивостях використання електронних соціальних мереж як: популярність серед користувачів різного віку, безкоштовна реєстрація, безкоштовні послуги (можливість прослуховувати музику, завантажувати фото, відео та переглядати їх, грати в он-лайн ігри тощо), наявність чату для безпосередньої комунікації (можливість як індивідуального, так і групового спілкування) тощо.

Формування інформаційної (інформаційно-комунікаційної, цифрової, інформаційно-цифрової) компетентності особистості присвячені роботи вітчизняних науковців С. О. Гунько, М. І. Жалдака, Н. В. Морзе, О. М. Спіріна [11], О. М. Снігура, Ю. В. Триуса, О.І. Шиман та ін.

Питанням використання електронних соціальних мереж присвячені попередні публікації автора даної статті [9,10].

Проте, малодослідженим залишається питання щодо використання електронних соціальних мереж для підтримки наукових та науково-педагогічних працівників, а тому вважаємо цю проблему актуальною і такою, що потребує спеціального дослідження.

Поняття інформаційно-дослідницька компетентність наукових та науково-педагогічних працівників, перш за все, пов’язане з їхніми знаннями, вміннями та навичками, тобто здатністю здійснювати наукову діяльність.

Так, Іванова С. [10] розглядає інформаційно-дослідницьку компетентність наукових та науково-педагогічних працівників як здатність здійснювати з використанням ІКТ пошук, збирання, опрацювання, аналіз та представлення наукових даних відповідно до методології наукового дослідження, комунікацію, співробітництво та навчання інших, вміння використовувати сервіси електронних науково-освітніх систем для інформаційно-аналітичної підтримки науково-педагогічних досліджень, моніторингу та оцінювання наукових результатів, продукування нових суспільно-значущих знань з метою впровадження їх у практику освіти та науки.

Так, науковці [12] виокремлюють шість компонентів компетентності дослідника:

- ✓ знання та спеціалізовані технічні навички, що включають в себе посилення на конкретні галузі знань (наприклад, біотехнологію, квантову фізику, обробку сигналів та ін.);
- ✓ компетентності, що можуть бути формалізовані, тобто розвиватися у межах спеціальних навчальних курсів, а саме: навички спілкування, навички управління проектами, навички роботи з інформаційними технологіями, мовні навички, комерційні навички, а також знання професійного середовища (академічного або промислового), управління інноваціями (включаючи наукові спостереження та оцінку) та адміністративного управління;

✓ компетентності, що не можуть бути формалізовані), а саме: інтелектуальні можливості, здатність вирішувати складні проблеми (включаючи формулювання проблем та вирішення проблем), здатність до співпраці (внутрішньо або зовнішньо), лідерство, інноваційна спроможність, широке бачення (включаючи широке загальне знання або можливість очікувати), здатність ставити під сумнів ідеї й припущення та ін.

✓ готовність, що доповнює попередні компетентності особистості, наприклад, готовність до творчості, креативності, управління проектами та ін.

✓ поведінкові компетентності, наприклад, вони варіюються від управління стресом до наполегливості, серед іншого: цікавість, слухання інших, стійкість, динамічність, терпіння та чесність (авторами було виявлено 32 різні поведінкові компетентності);

✓ мета-компетентності, що охоплюють здатність до навчання та адаптації.

Використання різноманітних ЕСМ сприяє розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових та науково-педагогічних працівників.

Аналізуючи різновиди ЕСМ, які доцільно використовувати для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників варто виокремити електронну соціальну мережу Facebook. Це широко розвинена платформа, з добре продуманим функціоналом, що дозволяє користувачам активно спілкуватися і взаємодіяти один з одним в будь-який час доби, в будь-якому місці, місті та країні світу. Варто наголосити, що у Facebook багатогранний функціонал взаємодії між людьми: користувачі діляться знаннями і досвідом, обмінюються новинами, фотографіями та відео в особистих і професійних сферах.

Проаналізувавши різноманітні групи наукового і педагогічного спрямування, які створені в мережі Facebook варто наголосити, що значна частина створених груп націлена на розвиток інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників. Так, наукові та науково-педагогічні працівники можуть у мережі Facebook:

-обмінюватись особистими даними;

-здійснювати комунікацію через приватні повідомлення;

-ділитись різноманітним контентом (фото, відео та різноманітні публікації) у створених групах, наприклад, ділитись цікавими статтями в групі «Освіта і наука», «Молоді науковці для молодих науковців» тощо.

-вступати у різноманітні групи за професійним спрямуванням та створювати відповідні сторінки;

-брати участь в «прямих ефірах» та проводити їх для наукових та науково-педагогічних працівників;

-здійснювати популяризацію наукової установи, наукових проектів через створення сторінок та закритих/відкритих груп;

-проводити науково-педагогічні дослідження та опитування, здійснювати наліз;

-запрошувати на різноманітні конференції та семінари, а також брати участь у заходах, які здійснюють колеги;

-здійснення самоосвіти та саморозвитку.

Отже, наукові та науково-педагогічні працівники можуть використовувати ЕСМ Facebook для популяризації науково-педагогічної установи, для безпосередньої комунікації із аспірантами, докторантами чи студентами, психологічної підтримки колег щодо ІКТ у навчально-виховному процесі, обміном досвідом, обговорення важливих педагогічних аспектів та проведення науково-педагогічних експериментів.

У подальших дослідженнях варто розробити рекомендації щодо використання електронних соціальних мереж для розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників.

Список використаних джерел:

1. Архипова Т., Осипова Н. Социальные сети как средство организации учебного процесса. Львов: Інформаційні технології в освіті. 2015. С. 7–18.

2. Гуревич Р. Інтернет і його соціальні мережі в сфері освіти: напрями використання. Зб. наук. пр. III Міжнар. наук.-практ. конф. «Інформаційно-комунікаційні технології в сучасній освіті: досвід, проблеми, перспективи». С. 52-56. URL: http://ubgd.lviv.ua/konferenc-kon_ikt/plen_zasid/Gurevuch.pdf.
3. Івашнюва С. Використання соціальних сервісів та соціальних мереж в освіті. Наукові записки НДУ ім. М. Гоголя. Психолого-педагогічні науки. 2012. 2. – С. 15-17.
4. Коваленко В. Проблеми підготовки вчителя і соціального педагога до застосування мультимедійних засобів для формування основ здоров'я молодших школярів [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. 2013.(37). URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/879>
5. Крибель С. С., Шобухова С.С. Использование социальных сетей в образовании. Информатика и образование. 2012. 4 (233). С. 66-68.
6. Кучаковська Г. А. Роль соціальних мереж в активізації процесу навчання інформатичних дисциплін майбутніх вчителів початкової школи [Електронний ресурс]. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. 3 (47) . С. 136–149. – URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1213/933>
7. Литвинова С.Г. Мережа як засіб формування ІКТ-компетентностей вчителів-предметників. Засоби і технології сучасного навчального середовища : матеріали VII Міжнар. наук.-практ. конф. К., 2011. С.118–119.
8. Можаяева Г.В., Фещенко А.В. Использование виртуальных социальных сетей в учебном процессе. Современное образование: содержание, технологии, качество: 17 Междунар. науч.-метод. конф. СПб.: С.-Пб. гос. электротех. ун-т "ЛЭТИ" им. В.И. Ульянова (Ленина), 2011. С. 102-103.
9. Олексюк Н. В., Лебеденко Л.В. Використання електронних соціальних мереж у соціально-педагогічній роботі зі школярами. Інформаційні технології і засоби навчання. 2015. 4 (48). С. 88–102. URL: <http://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1273> –доступ 25.11.2015.
10. Яцишин А.В., Яськова Н.В. Використання електронних соціальних мереж у роботі з обдарованими учнями. Освіта та розвиток обдарованої особистості. 2016. 8. С. 9-16.
11. Іванова С. М. Проблема розвитку інформаційно-дослідницької компетентності наукових і науково-педагогічних працівників з використанням відкритих електронних науково-освітніх систем. Інформаційні технології і засоби навчання, 2018. Т. 68 (6). С. 291-305. URL: <http://nbuv.gov.ua/UJRN/>
12. Спірін О.М., Яцишин А. В., Іванова С. М., Кільченко А. В., Лупаренко Л. А. Використання електронних систем відкритого доступу для інформаційно-аналітичної підтримки педагогічних досліджень. Інформаційні технології і засоби навчання. № 5 (55). С. 136-174. URL: <https://journal.iitta.gov.ua/index.php/itlt/article/view/1501>. (дата звернення: 08.11.2019).
13. B. Durette, M. Fournier, and M. Lafon, "The core competencies of PhDs", *Studies in Higher Education*, vol. 41 (8), pp. 1355-1370, doi/full/10.1080/03075079.2014.968540, 2014.